PLAN

Handlingsplan för ökad skolnärvaro

Framtagen av utbildnings- och arbetslivsförvaltningen **Datum** 2026-04-01
Gäller 2026-2027
Version 3.0

Region Gotland
Besöksadress Visborgsallén 19
Postadress SE-621 81 Visby
Telefon +46 (0)498 26 90 00
E-post regiongotland@gotland.se
Org nr 212000-0803
Webbplats www.gotland.se

Handlingsplan för ökad skolnärvaro

Innehåll

Innehåll 2
1. Matris närvarorutin Region Gotland 3
1. Region Gotlands närvarorutin 4
Frånvaroregistrering 4
Steg 1 - Frånvarokontakt 4
Steg 2 - Inledande frånvaroutredning 4
Steg 3 - Fördjupad frånvaroutredning 5
Individuell närvaroplan för elev 6
Fortsatt problematisk skolfrånvaro 7
Skolplikt 7
3. Inledning 7
4. Syfte 8
5. Mål 8
6. Definitioner av frånvaro 8
Anmäld frånvaro 8
Sjukfrånvaro 8
Ledighet 8
Befrielse från obligatoriska inslag i undervisningen 8
Oanmäld frånvaro 8
Hög frånvaro 8
7. Insatser 9
Universella insatser (grön nivå) 9
God lärmiljö 9
Trygghet/delaktighet 10
Organisatorisk medvetenhet 10
Riktade insatser (gul nivå) 10
Fossam 10
Riskfaktorer 11
Framgångsfaktorer 12
Skolklimat 12
Socioemotionellt lärande 12
Fysisk hälsa 12
Samarbete med vårdnadshavare 12
8. Kvalitativt uppföljningsarbete 12
9. Litteratur och referenser 14
10. Bilagor 14

1. Matris närvarorutin Region Gotland

Undervisande lärare ansvarar för att på ett korrekt sätt och i anslutning till lektionens start registrera närvaro/frånvaro i Edlevo.

Vid tredje tillfället av oanmäld frånvaro kontaktas vårdnadshavare av mentor eller av rektor utsedd skolpersonal.

Mentor eller av rektor utsedd skolpersonal ansvarar för att **veckovis** se över frånvarostatistik för sina elever och vid behov påbörja dokumentation "Frånvarokontakt" i elevens säkra anteckningar på Unikum.

EHT ansvarar för att månadsvis följa upp frånvarostatistiken på alla skolans elever.

Frånvarokontakt	Inledande frånvaroutredning	Fördjupad frånvaroutredning
Veckovis frånvarokontroll i Edlevo *Ansvarig: mentor eller av rektor utsedd skolpersonal eller av rektor utsedd skolpersonal*	Oroande frånvaro *Ansvarig: mentor eller av rektor utsedd skolpersonal skolpersonal/ rektor*	Upprepad oroande frånvaro *Ansvarig: rektor/ eht*
1.Frånvarokontroll – fokusera på tidig frånvaro, agera vid 3:e tillfällen av oanmäld frånvaro samt dag 3 av anmäld frånvaro. 2. Mentor eller av rektor utsedd skolpersonal kontaktar vårdnadshavare för dialog kring frånvaron och dess orsaker. 3. Mentor eller av rektor utsedd skolpersonal dokumenterar "Frånvarokontakt" i elevens säkra anteckningar på Unikum. 4. Mentor eller av rektor utsedd skolpersonal följer, vid behov, upp efter 2 veckor. Dokumenteras i samma säkra anteckning. 5. Om närvaron är god, avslutas ärendet. 6. Om frånvaron fortsätter, gå vidare till nästa steg.	1. Mentor eller av rektor utsedd skolpersonal kallar snarast elev och vårdnadshavare till möte. Kan vid behov ta stöd av någon från EHT. 2. Mentor eller av rektor utsedd skolpersonal dokumenterar i "Inledande frånvaroutredning" i elevens säkra anteckningar i Unikum. 3. Mentor eller av rektor utsedd skolpersonal anmäler ärendet via kontaktformuläret ”Inledande frånvaroutredning” under Skolfrånvaro på Insidan. (= anmälan till huvudman) 4. Mentor eller av rektor utsedd skolpersonal följer upp efter 2 veckor. Dokumenteras i samma säkra anteckning i Unikum. 5. Om närvaron är god, avslutas ärendet i dialog med rektor. 6. Om frånvaron fortsätter görs en anmälan till EHT via kontaktformuläret ”Anmälan till EHT utifrån fortsatt skolfrånvaro” under ”Skolfrånvaro” på Insidan.	1. Ärendet lyfts i EHT inom 2 veckor och mentor eller av rektor utsedd skolpersonal bjuds in. 2. Utse ansvarig från EHT för genomförandet av fördjupad frånvaroutredning. 3. Fördjupad frånvaroutredning ska påbörjas snarast. Mall finns i Prorenata. Elever F-6 genomför frånvaroutredningen i sin helhet. Elever 7–9 genomför först screeningformuläret ISAP-S och ISAP-F. 4. Förankring i EHT inom 2 veckor. Återkoppling till elev och vårdnadshavare sker parallellt inom 2 veckor. 5. Individuell närvaroplan utformas i samråd med elev och vårdnadshavare. 6. Insatserna följs upp veckovis av mentor eller av rektor utsedd skolpersonal via telefonkontakt. 7. Utvärdering av den individuella närvaroplanen sker var 4:e vecka av ansvarig personal.

1. Region Gotlands närvarorutin

Frånvaroregistrering

Region Gotlands skolor registrerar elevers frånvaro i EdLevo. Det är viktigt att det blir rätt för att kunna upptäcka, utreda och åtgärda frånvaro på ett tidigt stadium. Registreringen av frånvaron är dessutom ett viktigt verktyg för regionen, så att man kan kartlägga frånvaron på individ- och gruppnivå. Detta för att få en samlad bild av frånvarosituationen på de gotländska skolorna och kunna prioritera rätt stöd och resurser.

- Undervisande lärare ansvarar för att på ett korrekt sätt och i anslutning till lektionens start registrera närvaro/frånvaro i Edlevo.
- Information om en elevs oanmälda frånvaro går direkt ut till vårdnadshavare via EdLevo vid närvaroregistreringen.
- Tänk på att i yngre åldrar ska alltid kontakt tas med vårdnadshavare vid oanmäld frånvaro.
- Mentor eller av rektor utsedd skolpersonal ansvarar för att minst en gång per vecka se över frånvarohistoriken för sina elever och vid behov dokumentera i formuläret ”Frånvarokontakt” som finns i Unikum.
- Elevhälsoteamet ansvarar för att en gång per månad följa upp frånvarostatistiken på skolans alla elever.

Steg 1 - Frånvarokontakt

Vid tredje lektionstillfället av oanmäld frånvaro

När mentor eller av rektor utsedd skolpersonal, på den veckovisa närvarokontrollen, upptäcker att den oanmälda frånvaron överstiger 3 lektionstillfällen tas kontakt med vårdnadshavare för dialog kring frånvaron och dess orsaker. Tänk på att se tillbaka 2-3 veckor i frånvarostatistiken för att på ett så bra sätt som möjligt fånga ströfrånvaro tidigt. För att mentor eller av rektor utsedd skolpersonal ska kunna följa elevs frånvaro är det av stor vikt att undervisande lärare följer rutinen för registrering av frånvaro.

Mentor eller av rektor utsedd skolpersonal dokumenterar kontakten och vad som framkommit under rubriken ”Frånvarokontakt” i Säkra anteckningar i Unikum, se bilaga 1. Uppföljning sker vid behov inom 2 veckor och dokumenteras i samma blankett. Om närvaron är god, avslutas ärendet. Om frånvaron fortsätter går mentor eller av rektor utsedd skolpersonal vidare till steg 2 genom att kalla vårdnadshavare och elev till möte och påbörjar en inledande frånvaroutredning.

Dag tre av anmäld frånvaro

Vid anmäld sjukfrånvaro kontaktar mentor eller av rektor utsedd skolpersonal vid elevens tredje frånvarodag vårdnadshavare för att ta reda på hur eleven mår och när eleven tros kunna komma tillbaka till skolan. Kontakt kan ske via telefon, sms eller fysiskt möte.

Mentor eller av rektor utsedd skolpersonal dokumenterar kontakten och vad som framkommit under rubriken ”Frånvarokontakt” i Säkra anteckningar i Unikum, se bilaga 1. (Undantag kan göras om det är uppenbart onödigt utifrån den information som mentor eller av rektor utsedd skolpersonal redan fått av vårdnadshavare.) Uppföljning sker vid behov inom 2 veckor och dokumenteras i samma anteckning. Om närvaron är god, avslutas ärendet. Om frånvaron fortsätter går mentor eller av rektor utsedd skolpersonal vidare till steg 2 genom att informera rektor om ärendet samt kalla vårdnadshavare och elev till möte och påbörja en inledande frånvaroutredning.

Steg 2 - Inledande frånvaroutredning

Mentor eller av rektor utsedd skolpersonal samt undervisande lärare ansvarar för att uppmärksamma upprepad frånvaro som kan föranleda oro exempelvis i form av ströfrånvaro,

sena ankomster eller frånvaro som bildar mönster. Mentor eller av rektor utsedd skolpersonal ansvarar för att ha en samlad bild av elevens skolsituation.

Vid upprepad frånvaro från ett eller flera ämnen ska mentor eller av rektor utsedd skolpersonal informera rektor om ärendet. Mentor eller av rektor utsedd skolpersonal ska snarast bjuda in vårdnadshavare och elev till möte för att undersöka orsaker till frånvaron, diskutera frånvarons konsekvenser, vilket stöd och anpassningar eleven behöver för att öka sin skolnärvaro samt ta igen eventuellt missad kunskap. Mentor eller av rektor utsedd skolpersonal anmäler ärendet via kontaktformuläret ”Inledande frånvaroutredning” under ”Skolfrånvaro” på insidan, länk Prorenata - Region Gotland.

Mentor eller av rektor utsedd skolpersonal kan, vid behov, bjuda in en representant från elevhälsoteamet till mötet. Under mötet är det även viktigt att informera elev och vårdnadshavare om vilka steg enligt handlingsplanen som skolan vidtar vid frånvaro och att en fördjupad frånvaroutredning kan komma att inledas. Mentor eller av rektor utsedd skolpersonal ansvarar för att mötet dokumenteras. Dokumentation görs i blanketten ”Inledande frånvaroutredning” och kopieras sedan in i elevens säkra anteckningar på Unikum

Genom att kontaktformuläret ”Inledande frånvaroutredning” registreras i journalsystemet Prorenata görs en anmälan till huvudman i enlighet med 7 kap. 19a§ skollagen.

Framkommer det att familjen även har behov av stöd från exempelvis Första linjen eller socialtjänstens Råd och Stöd ska information ges kring möjligheten att få detta stöd via Fossam. Detta gäller oavsett om frånvaron är anmäld eller oanmäld.

Uppföljning ska ske efter två veckor och dokumenteras i ”Inledande frånvaroutredning” i Unikum. Om närvaron är god, avslutas ärendet. Om frånvaron förbättrats men inte till fullo, kan det göras en ytterligare uppföljning efter 2 veckor. Om frånvaron, efter en andra uppföljning fortsätter, ska mentor eller av rektor utsedd skolpersonal anmäla ärendet till rektor för fortsatt hantering. Det görs via kontaktformuläret ”Anmälan till EHT utifrån fortsatt skolfrånvaro” under ”Skolfrånvaro” på Insidan.

En elev med upprepad oroande frånvaro under den senaste månaden, där kontakten med mentor eller av rektor utsedd skolpersonal inte är tillräcklig och stödet eleven getts inte fått avsedd effekt, ska snarast anmälas till skolans rektor.

Om en elev har mer än tio dagar sammanhängande frånvaro under en termin ska mentor eller av rektor utsedd skolpersonal utan dröjsmål anmäla oro för frånvaro till skolans rektor.

Steg 3 - Fördjupad frånvaroutredning

Om de åtgärder som mentor eller av rektor utsedd skolpersonal vidtagit efter samråd med elev och vårdnadshavare inte fått avsedd effekt ska oron för frånvaron snarast anmälas till rektor för vidare hantering och en fördjupad frånvaroutredning ska påbörjas. Anmälan görs via skolans rutiner för elevhälsoärenden.

När en elev har upprepad eller längre frånvaro ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövligt (7 kap. 19a § skollagen).

Rektor ansvarar för att elevens frånvaro lyfts på möte med elevhälsoteamet där även mentor eller av rektor utsedd skolpersonal närvarar. Detta ska ske skyndsamt, helst inom två veckor. På detta möte utses ansvarig från EHT-teamet som ska hålla i ärendet.

Den fördjupade frånvaroutredningen ska genomföras av ansvarig från elevhälsoteamet. Mentor eller av rektor utsedd skolpersonal ska finnas med och vara en del av processen i frånvaroutredning och i upprättandet av efterföljande individuell närvaroplan för elev. Frånvaroutredningen ska göras i samtal med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevens lärare. Använd dokument "Fördjupad frånvaroutredning", som finns i Prorenata. Årskurs F-6 genomför frånvaroutredningen i sin helhet.
För elever i årskurs 7–9 genomförs först screeningformuläret ISAP-S (*Inventering av problematisk skolfrånvaro - självskattning*) och ISAP-F (*Inventering av problematisk skolfrånvaro - förälder*) för att ringa in problemområden. Därefter genomförs hela eller delar av frånvaroutredningen utifrån vad som framkommit.

Inom två veckor från att den fördjupade frånvaroutredningen inletts ska den förankras i elevhälsoteamet där alla professioner kan dela med sig av olika förslag på insatser och anpassningar för ökad skolnärvaro utifrån ett professions-perspektiv. Därefter ska den skyndsamt återkopplas till elev och vårdnadshavare.

Om förutsättningar för en pedagogisk utredning av elevs behov av särskilt stöd är uppfyllda ska en sådan utredning inledas (3 kap. 7 § skollagen).

I frånvaroutredningen och efterföljande individuell närvaroplan för elev tas även ställning till eventuellt behov av samverkan med socialtjänst och/eller BUP. Vid misstanke att en elev far illa är skolpersonal alltid skyldiga att anmäla oron till socialtjänsten enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Den fördjupade frånvaroutredningen ska ge ett underlag för att bedöma vilka insatser som behövs för att komma till rätta med elevens skolsituation och säkerställa att eleven får den utbildning den har rätt till och utmynna i en individuell närvaroplan för elev. Elevens frånvaro ska därefter följas upp av skolans elevhälsoteam fram till dess att oron för frånvaro upphört.

Individuell närvaroplan för elev

Inom två veckor efter att frånvaroutredningen inletts ska resultatet återkopplas till elev och vårdnadshavare av ansvarig personal från elevhälsoteamet samt mentor eller av rektor utsedd skolpersonal. Under detta möte utformas en individuell närvaroplan tillsammans med elev och vårdnadshavare. Den individuella närvaroplanen ska innehålla insatser för ökad skolnärvaro för eleven. Ansvarig personal från elevhälsoteamet och mentor eller av rektor utsedd skolpersonal presenterar sedan planen för elevhälsoteamet. Mallen "Individuell närvaroplan för elev" finns i Prorenata.

Om en elev med frånvaro bedöms ha behov av stöd från socialtjänst och/eller sjukvård kan skolan efter samtycke från elev och vårdnadshavare anordna ett SIP-möte och kalla berörda myndigheter till möte kring elevens frånvarosituation. Detta i enlighet med socialtjänstlagen (SoL) samt hälso- och sjukvårdslagen (HSL).

Insatserna i elevens individuella närvaroplan ska följas upp kontinuerligt av ansvarig personal (mentor eller av rektor utsedd skolpersonal samt elevhälsa), tillsammans med elev och vårdnadshavare. Varje vecka bör mentor eller av rektor utsedd skolpersonal göra en kort uppföljning via telefon/sms med elev och vårdnadshavare. Var fjärde vecka ska planen

utvärderas av berörd profession för insatserna samt mentor eller av rektor utsedd skolpersonal, tillsammans med elev och vårdnadshavare, för att ta ställning till om ytterligare stöd och resurser behövs. När elevens närvaro är god ska ärendet avslutas.

Fortsatt problematisk skolfrånvaro

I de fall skolfrånvaron inte minskar trots att skolan följt närvarorutinen, prövat och följt upp olika insatser ska rektor ta kontakt med representant från Utbildning- och arbetslivsförvaltningens (UAF) myndighetsteam. Ett samrådsmöte inleds med rektor och representant från UAF myndighetsteam för att diskutera det fortsatta arbetet och säkerställa att eleven får sin rätt till utbildning tillgodosedd. Även här görs ett ställningstagande om ytterligare stödinsatser eller samordning behövs från andra berörda myndigheter och samhällsorgan (SIP eller nätverksmöte). Om det uppstår frågor kring vårdnadshavarnas ansvar gällande skolplikten ska även det tas upp med representanten från UAF myndighetsteam. För kontakt med myndighetsteamet maila till skolfragor@gotland.se.

Skolplikt

I ärenden där vårdnadshavare brister i sitt ansvar att se till att eleven fullgör sin skolplikt kan Barn- och utbildningsnämnden förelägga vårdnadshavaren. Föreläggandet kan förenas med vite. Om skolan har fullgjort sitt ansvar att erbjuda eleven undervisning och det stöd eleven har rätt till, men eleven ändå inte fullgör sin skolplikt, ska rektor ta kontakt med ansvarig på UAF för vidare ställningstagande och hantering av ärendet. Vid ett föreläggande ska det stå klart att vårdnadshavarna inte har gjort vad de är skyldiga att göra för att eleven ska få sin rätt till utbildning tillgodosedd. Myndighetsteamet UAF hanterar detta tillsammans med rektor.

3. Inledning

Enligt skollagen ska alla barn och ungdomar bosatta i Sverige, oberoende av sociala och ekonomiska förhållanden ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet (1 kap 8§ skollagen). Skolplikten inträder höstterminen det kalenderår som barnet fyller sex år och upphör vid utgången av vårterminen det tionde året. Skolplikten innebär närvaroplikt, dvs skyldighet för barnet att delta i den utbildning som anordnas, om barnet inte är sjukt eller har annat giltigt skäl att utebli. Skolplikten omfattar vårdnadshavarens ansvar att se till att barnet går till skolan och tar del av undervisningen. Skolplikten innebär även ett ansvar för Region Gotland att säkerställa att eleven fullgör sin skolplikt.

Denna handlingsplan är gemensam för Region Gotland och bygger på den lagstiftning som skolan styrs av dvs skollagen, samt forskning och beprövad erfarenhet. Handlingsplanen är ett styrdokument för hur vi i skolan ska arbeta främjande, förebyggande och åtgärdande för att nå en hög skolnärvaro. Genom att skolan arbetar målmedvetet och systematiskt med proaktiva insatser skapas förutsättningar för att främja skolnärvaron.

Elever som känner sig inkluderade och trygga har bättre förutsättningar för att skapa sig en god skolanknytning. Statens offentliga utredningar, 2016, betonar att en god skolanknytning är en viktig del för elevernas utveckling och lärande vilket bidrar till högre skolnärvaro. Hög skolnärvaro ökar möjligheten för högre måluppfyllelse, fortsatta studier och ett inträde på arbetsmarknaden, vilket i sin tur skapar delaktighet i ett demokratiskt samhälle och ökad fysisk- och psykisk hälsa.

Handlingsplanen belyser de framgångsfaktorer som är viktiga i arbetet med att främja skolnärvaro. Att arbeta främjande handlar om att skapa en god lärmiljö och ett sammanhang där eleven känner sig inkluderad. Utifrån sina förutsättningar ska eleven få en anpassad och strukturerad undervisning. Genom ett medvetet förhållningssätt hos personalen skapas goda relationer och en god arbetsmiljö för alla elever.

4. Syfte

Handlingsplanen ska främja hög skolnärvaro och vara ett stöd när man förebygger och åt-gärdar frånvaro.

5. Mål

- Att utveckla skolornas arbete med att främja, förebygga och åtgärda arbetet kring elevers skolnärvaro
- Att implementera, vidmakthålla och utvärdera arbetet med denna handlingsplan

6. Definitioner av frånvaro

Anmäld frånvaro

Vårdnadshavaren anmäler frånvaro till skolan varje dag som eleven är borta. Frånvaro som är anmäld av elev eller vårdnadshavare innebär inte nödvändigtvis en giltig frånvaro. Läraren måste, oberoende av om frånvaron anmälts eller ej, göra en aktiv och självständig bedömning av om frånvaron riskerar att bli problematisk för elevens skolgång. Som giltiga skäl för frånvaro räknas bland annat sjukdom, beviljad ledighet eller befrielse från undervisningen i enlighet med skolförfattningarna.

Sjukfrånvaro

Vårdnadshavare ska enligt skolans rutiner anmäla till skolan samma dag om eleven är från-varande på grund av sjukdom eller personliga skäl. Skolan uppmärksammar elever med hög eller upprepad sjukfrånvaro för bedömning av insatser. I en del fall kan det bli aktuellt för skolan att begära att en elev uppvisar ett läkarintyg eller på annat sätt styrker sjukdom för att avgöra om frånvaron är giltig eller ogiltig. Eleven kan inte tvingas till läkarundersökning men ett läkarintyg kan ha betydelse för hur frånvaron bedöms.

Ledighet

En elev får beviljas kortare ledighet för enskilda angelägenheter. Om det finns synnerliga skäl får längre ledighet beviljas (7 kap. 18 § skollagen). Ledighet ansöks via anvisat digitalt system. Rektor, eller den som rektor delegerat till, beslutar om ledighet. För ledighet längre än tio dagar får beslutet inte delegeras. Beslutet kan inte överklagas. Beviljas inte ledigheten och eleven trots detta inte närvarar i skolan betraktas frånvaron som ogiltig.

Befrielse från obligatoriska inslag i undervisningen

Om en vårdnadshavare begär befrielse från obligatoriska inslag i undervisningen, och det finns så kallade synnerliga skäl, får en elev befrias från enstaka obligatoriska inslag i under-visningen. Rektorn fattar beslut om befrielse och ett sådant beslut får endast avse enstaka tillfällen under ett läsår (7 kap. 19 § skollagen). Beslutet får inte delegeras.

Oanmäld frånvaro

Om eleven uteblir från undervisningen utan frånvaroanmälan från vårdnadshavare, beviljad ledighet eller befrielse från undervisningen är frånvaron ogiltig. Detta gäller även om vårdnadshavare ansökt om ledighet men ej fått den beviljad. Oanmäld frånvaro är även sen ankomst, ströfrånvaro och avvikande från lektion.

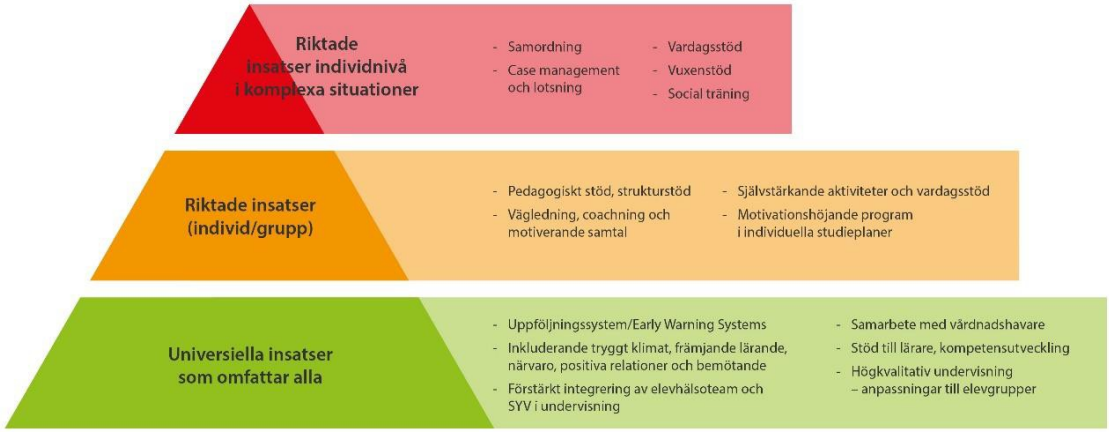
Hög frånvaro

Mer än 20 procent registrerad frånvaro under den senaste månaden eller 15 procent total frånvaro under två månader eller innevarande termin/läsår betraktas som hög frånvaro och ska

uppmärksammas av lärare oavsett om frånvaron är giltig eller ogiltig. 15 procent frånvaro under åk F-9 innebär att eleven missar mer än ett helt läsårs undervisning.

7. Insatser

Pyramiden nedan visar tre nivåer av insatser för hur skolan kan arbeta för att höja kvaliteten på undervisningen genom att göra anpassningar utifrån elevers behov och förmågor samt skapa en trygg inkluderande miljö och skolkultur som främjar lärande. I en sådan miljö tar personal ett gemensamt ansvar för elevernas helhetsutveckling.

Universella insatser (grön nivå)

Med universella insatser menas det främjande arbete som utförs i skolan. Det är ett arbete som leds av rektorn men utförs av all personal som arbetar i skolan.

Enligt IFous - Innovation, forskning och utveckling i skola och förskola (2019), finns det ingen enkel metod för att stimulera hög närvaro. I forskningen framkommer tre områden som är universella, dvs som främjar närvaron för alla elever. De tre områdena är: bra lärmiljö, trygghet/delaktighet och organisatorisk medvetenhet (Skolverket, 2020).

God lärmiljö

Med god lärmiljö menas att eleverna känner att de tillhör en grupp och att undervisningen är anpassad efter varje elevs förutsättningar. Det är viktigt att adekvat stöd sätts in tidigt och att undervisningen anpassas efter elevernas behov. Med det menas att det finns tydliga ramar för det sociala samspelet och det pedagogiska innehållet under skoldagen. Personals relationskompetens är en betydelsefull komponent för att elever ska vilja vara i skolan. Åsa Hirsh (2020) visar i sin forskning att det finns åtta aspekter som främjar det relationella ledarskapet i klassrummet och stärker elevers motivation och engagemang. Lärarna arbetar då med att:

- Skapa relationer av ömsesidig respekt
- Dela ansvar för lärande med eleverna
- Anpassa undervisningen till individer och klasser
- Kommunicera att lärande är möjligt för alla
- Visa passion för undervisning och lärande
- Utforma lektioner som skapar motivation
- Betona kunskapens användarvärde framför formella krav
- Skapa trygga och förlåtande lärmiljöer

Trygghet/delaktighet
Alla elever behöver bli sedda och komma till tals. Bemötandet av varje elev och ett bra samarbete med hemmet är mycket viktigt för att stärka elevens trygghet. Personalen behöver vara flexibla och ha förmåga att möta varje elevs individuella behov.
Med trygghet menas att eleverna ska slippa trakasserier och kränkande behandling, i och utanför skolan. Uppskattning och fungerande relationer betyder mycket för elevernas välbefinnande. Det är därför av yttersta vikt att alla elever känner sig sedda och bekräftade. En bra relation till någon vuxen, anger Helen Anderson (IFous skolnärvaro, 2019) som en central del för att öka skolnärvaron. Att som elev bli lyssnad på samt att få ha inflytande över sin skolvardag är viktigt. För att eleven ska känna sig delaktig måste den få en känsla av sammanhang - "KASAM". Det innebär enligt Antonovsky (2005) att eleven ska uppleva skolan som begriplig, meningsfull och hanterbar.

Organisatorisk medvetenhet
Med organisatorisk medvetenhet menas att ett medvetet utvecklingsarbete ständigt måste ske på organisationsnivå samt att lärarna måste få stöttning och kompetensutveckling.
Skolans elevhälsoarbete ska främst arbeta främjande och förebyggande. En generell förstärkt studie- och yrkesvägledning i undervisningen är ett viktigt verktyg för att vidga elevernas perspektiv inför deras framtida studie- och yrkesvägval.

Närvarorutinerna behöver vara väl förankrade hos skolans personal. Digital registrering ger tillförlitlig information om hur skolnärvaron ser ut i skolan och vilka effekter arbetet med skolnärvaro ger.

Eleverna ska så fort som möjligt få det stöd de behöver för att kunna nå målen för utbildningen. Skolan behöver ha ett aktivt främjande arbete med fokus på att skapa trygghet, arbetsro och motivation till lärande. En god schemaläggning främjar närvaron i skolan. Skolan ska arbeta för att förhindra håltimmar i schemaläggningen så att eleverna så långt som möjligt får sammanhållna skoldagar.

IFous rapportserie om skolnärvaro, 2019, beskriver även att stadieövergångar kan vara kritiska moment som är viktiga att skolorganisationen genomför på ett bra sätt. Det är av yttersta vikt att samverkan med vårdnadshavarna fungerar bra men även samverkan med externa aktörer så som exempelvis socialförvaltningen, barn- och ungdomspsykiatrin (BUP) och habilitering (HAB).

Riktade insatser (gul nivå)

Förebyggande arbete innebär att försöka undvika att det oönskade sker, i det här fallet skolfrånvaro. Skolans uppgift blir därför att identifiera och kartlägga riskfaktorer som kan utgöra möjliga hinder för skolnärvaro. När risker och hinder analyseras möjliggör det en utgångspunkt för planering av förebyggande insatser på skolan.

Fossam
Region Gotland har utarbetat en modell för samverkan som heter Fossam. Fossam står för Första linjen, socialtjänst och skola i samverkan. Målet med Fossam är att dessa verksamheter tillsammans kan ge ett snabbt och tidigt samordnat stöd till barn och familjer under en period i

deras liv när det behövs. Ju tidigare en familj kan få hjälp ju större är möjligheten till positiv förändring.

Riskfaktorer

För att förebygga att elever inte hamnar i en problematisk skolfrånvaro behövs ett tidigt varningssystem. Enligt Skolverkets rapport Skolfrånvaro och vägen tillbaka (2010) har elever som hamnar i problematisk skolfrånvaro oftast en sanktionerad frånvaro från sina vårdnadshavare. Därför är all form av frånvaro, giltig som ogiltig, viktig att följa upp. Skolorna behöver signalera vikten av närvaro för eleverna och deras vårdnadshavare samt visa kopplingen till skolresultat, självkänsla och hälsa. Därför ska frånvaro alltid vara en punkt på dagordningen vid utvecklingssamtal. Andra tidiga varningstecken är att hos gruppen elever med problematisk skolnärvaro finns en överrepresentation av barn med neuropsykiatriska diagnoser (NPF), inlärningssvårigheter samt barn till socialt utsatta föräldrar.

Enligt Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) finns det flera riskfaktorer som kan bidra till skolfrånvaro:

Skolrelaterade faktorer
Bristande stöd och anpassningar för elever med särskilda behov
Dåliga relationer mellan elever och lärare
Upplevelser av mobbning eller trakasserier

Individrelaterade faktorer
Fysisk och psykisk ohälsa
Låg motivation och självkänsla
Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar

Sociala och familjerelaterade faktorer
Instabil familjesituation eller konflikter hemma
Ekonomiska svårigheter
Brist på stöd från föräldrar eller vårdnadshavare

Att förstå dessa riskfaktorer är viktigt för att kunna sätta in rätt åtgärder och stöd för att främja närvaro och förebygga frånvaro.

Ungdomsstyrelsen (2013) har i intervju med 379 ungdomar som hamnat i problematisk skolnärvaro listat vad de anser varit faktorer som gjort de hamnat i denna situation. Ur elevens perspektiv framkommer följande orsaker:

- mobbing/utanförskap
- vuxna som inte bryr sig
- bristen på hjälp vid långvarig frånvaro
- fel programval till gymnasiet
- Icke stödjande hemförhållanden
- att skolan är för teoretisk och behovet av mer praktiska inslag
- brist på pedagogiskt stöd
- dåligt bemötande i skolan
- stökig skolmiljö
- NPF-diagnos som ej upptäckts

Det som skrivs ovan kan vara till hjälp vid analysen av frånvarorapporteringen samt att upptäcka hinder för elevers skolnärvaro.

Framgångsfaktorer

Studier visar att skolfrånvaro är ett komplext problem som kräver en mångfacetterad och samordnad insats.

I Specialpedagogiska skolmyndighetens (SPSM) systematiska översikt *Skolans insatser för att främja närvaro och förebygga frånvaro för alla elever* samlas forskning om insatser som har visat sig kunna göra skillnad för att främja närvaro bland elever. Du som arbetar inom skolan kan här få kunskap om vilka insatser som främjar närvaro och minskar skolfrånvaro. Att elever är närvarande och deltar i skolarbetet påverkar både deras möjlighet att nå utbildningens mål och deras personliga och sociala utveckling. Skolfrånvaro, som är ett alltmer uppmärksammat problem, är negativt för eleverna själva, för deras familjer och för samhället i stort. Därför är det viktigt att skolor arbetar evidensbaserat med att främja närvaro.

Enligt de studier som tas upp i forskningsöversikten kan man se fyra områden som har en positiv skillnad för närvaro.

Skolklimat

Studierna om skolklimatet handlade bland annat om insatser för bättre relationer och studiero. De handlade också om att höja elevernas resultat. Insatserna handlade om att öka läskunnigheten eller att använda ett datadrivet arbetssätt för att fånga upp de elever som behövde stöd. Ofta engagerades hela skolan och insatserna genomfördes antingen av personal eller externa aktörer. Resultaten visar att de insatser som underlättar övergångar mellan skolformer, följer upp närvaro med hjälp av data och kombinerar stöd för kunskapsutveckling med socioemotionellt lärande kan påverka elevernas närvaro positivt.

Socioemotionellt lärande

De studier som handlade om att stödja elevernas socioemotionella lärande undersökte insatser som skulle utveckla sociala färdigheter och identifiera och sätta ord på känslor. Både skolpersonal och externa aktörer genomförde insatserna. Och resultaten visar att ett systematiskt arbete med att stärka socioemotionella färdigheter kan främja närvaron. Det kan också vara positivt att kombinera med insatser som stödjer elevernas kunskapsutveckling.

Fysisk hälsa

Studierna om fysisk hälsa handlade främst om handhygien och gratis frukost i skolan. Resultaten visar att en förbättrad handhygien i kombination med information om smittspridning, kan minska sjukfrånvaron. Att eleverna har möjlighet att få frukost i klassrummet när skoldagen startat, verkar också ha en positiv koppling till närvaron. På Gotland arbetar vi med FaR, fysisk aktivitet på recept, där grundskolan arbetat fram en handlingsplan för ökad fysisk aktivitet.

Samarbete med vårdnadshavare

Resultaten från studierna om samarbete med vårdnadshavare visar att elevernas närvaro kan öka när vårdnadshavare blir mer involverade. Det kunde till exempel handla om att skolan informerar om vad eleven missar vid frånvaro.

8. Kvalitativt uppföljningsarbete

För att kvalitetssäkra Region Gotlands arbete med att minska skolfrånvaro är skolnärvaro en del i utbildnings- och arbetslivsförvaltningens systematiska kvalitetsarbete. Så väl de universella insatserna som de åtgärdande behöver följas upp läsårsvis.

De universella insatserna redovisas genom att skolan inventerar vilka insatser som genomförts och i vilket syfte. Resultatet från Skolinspektionens enkät som genomför för årskurs 5 och 8, vårdnadshavare samt personal kan ge en indikation om hur skolan har lyckats över tid med sina universella insatser.

Varje rektor ansvarar för att ha överblick över frånvarosituationen på sin enhet och att det finns rutiner på skolan för att följa upp frånvarosiffrorna en gång per månad.
Detta för att tidigt kunna fånga upp elever med mer än 15% frånvaro, hög ströfrånvaro eller upprepad ogiltig frånvaro. Vid slutet av varje läsår redovisas frånvarosiffrorna tillsammans med en analys i skolans systematiska kvalitetsarbete (SKA).

Uppgifterna ska innehålla:

1. Antal och andel elever med >15% total frånvaro under läsåret.
2. Antal och andel elever med >30% total frånvaro under läsåret.
3. Antal och andel elever med >50% total frånvaro under läsåret.
4. Antal och andel elever med >5% ogiltig frånvaro under innevarande termin.
5. Uppgift om hur många frånvaroutredningar som gjorts på skolan.

9. Litteratur och referenser

Andersson, H. (2019). Ifous fokuserar skolnärvaro: en översikt av forskning om att främja alla barns och ungas närvaro i skolan. Ifous.

Antonovsky A. (2005). Hälsans mysterium. 2:a utgåvan. Natur och Kultur.

Forsell, T. (2020). "Man är ju typ elev, fast på avstånd": problematisk skolfrånvaro ur elevers, föräldrars och skolpersonals perspektiv. Institutionen för tillämpad utbildningsvetenskap.

Hirsh, Å. (2020). Relationellt ledarskap i klassrummet: så skapas magi (Första utgåvan). Natur & Kultur.

Närvarorutin för skolpliktiga elever i Ekerö kommuns skolor, (rev. 2020-12-09)

SOU 2016:94. Saknad!: uppmärksamma elevers frånvaro och agera: betänkande. (2016). Wolters Kluwer.

Skolinspektionen (2016). Omfattande ogiltig frånvaro i Sveriges grundskolor. Stockholm: Skolinspektionen.

Skolverket (2010). Skolfrånvaro och vägen tillbaka: långvarig ogiltig frånvaro i grundskolan ur elevens, skolans och förvaltningens perspektiv. Skolverket.

Skolverket (2012). Statistik och analys. www.skolverket.se (Nedladdad 2014-10-06). Stockholms län (2021).

Uppdrag psykisk hälsa. https://www.uppdragpsykiskhalsa.se/

Ungdomsstyrelsen (2013:2) 10 orsaker till avhopp: 379 unga berättar om avhopp från gymnasiet. Ungdomsstyrelsen.

Specialpedagogiska skolmyndigheten (2025). Främja skolnärvaro

Skolverket (2025). Skolfrånvaro är ett komplext ökande hot mot likvärdighet - Skolverket

Specialpedagogiska skolmyndigheten (2025). Skolans insatser för att främja närvaro och förebygga frånvaro för alla elever – en systematisk översikt

10. Bilagor

Bilaga 1 – Blankett ”Frånvarokontakt” och ”Inledande frånvaroutredning”

Bilaga 2 – Lagstiftning

Bilaga 3 – Matris